

Universiteit
Leiden
The Netherlands

In memoriam prof. mr. L. W. G. Scholten
Kuypers, G.

Citation

Kuypers, G. (1969). In memoriam prof. mr. L. W. G. Scholten. *Acta Politica*, 4: 1968/1969(3), 229-230.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451127>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451127>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

ACTA TIJDSCHRIFT VOOR POLITICOLOGIE

POLITICA

REDACTIE

Dr. P. R. Baehr (secretaris), Dr. N. Cramer, Drs. G. H. van Es, Dr. A. Hoogerwerf, Dr. L. van der Land.

Dit tijdschrift wordt uitgegeven onder auspiciën van de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek, op gezag van haar commissie voor de publikatie, bestaande uit: Prof. Dr. H. Daalder, Prof. Dr. H. Daudt, Prof. Dr. G. Kuipers.

BIJDRAGEN

en alle andere stukken voor de redactie zende men aan de redactie-secretaris, Dr. P. R. Baehr, p.a. Instituut voor Wetenschap der Politiek, O.Z. Voorburgwal 187, Amsterdam C (020 217878).

De kopij dient persklaar te worden ingezonden, in tweevoud en in machineschrift.

BOEKEN TER RECENSIE

te zenden aan de redactiesecretaris. Terugzending van ongevraagde recensie-exemplaren kan niet plaats vinden.

ADMINISTRATIE

Voor abonnementen en advertenties richt men zich tot de uitgevers J. A. Boom en Zoon, Hoofdstraat 87, Meppel (tel. 05220/1341). Postrekening 806864.

Acta Politica verschijnt driemaandelijks. De abonnementsprijs bedraagt m.i.v. 1 oktober 1968 f 22,50 per jaar (voor instellingen f 32,50 per jaar). Een studenten-abonnement kost f 14,- per jaar (maximaal gedurende 7 achtereenvolgende jaren). Losse nummers f 8,-.

Advertentietarieven: 1/1 pagina f 200,-; 1/2 pagina f 120,-; 1/4 pagina f 85,-. Bewijsnummers worden à f 2,- berekend.

Indien men het abonnementsgeld gireert voor een ander gelieve men op het girostrookje duidelijk naam en adres van de abonnee te vermelden, ter vermindering van dubbele incasso.

IN MEMORIAM PROF. MR. L. W. G. SCHOLTEN

Op 2 januari van dit jaar is te Utrecht overleden prof. mr. L. W. G. Scholten. Zijn heengaan is betreurd door zeer velen, binnen en buiten zijn eigen milieu. Ook de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek heeft aanleiding hem te herdenken, want tot de talrijke functies die hij tijdens zijn buitengewoon actieve leven vervuld heeft behoort het voorzitterschap van deze kring.

Voor dit voorzitterschap zocht de kring hem aan na het overlijden van Barents in 1961. Het was tekenend voor het prestige, dat hij genoot. Want hoewel de jonge wetenschap der politiek zich er altijd voor gehoeft heeft zich af te zetten tegen het aloude staatsrecht, zou zij de leiding van haar organisatorische activiteiten toch niet licht hebben toevertrouwd aan elke jurist. Scholten nu was jurist. Maar hij was nog heel veel meer. Hij had bijvoorbeeld volle sympathie voor andere, niet juridische benaderingen van de politiek. Hij paste die trouwens zelf bij het doceren van het staatsrecht veelvuldig toe. Hij doorspekte dat onderwijs met achtergrondverhalen. 'Wat weet je nu van politiek', zo zei hij eens, 'als je niets weet van de politici'. En hij wist ook op dit punt bijzonder veel, inclusief de chroniques scandaleuses.

Scholten's veelzijdige belangstelling uitte zich in veelzijdige activiteiten. Hij was geschiedenisleraar aan een kweekschool en vice-president van een bijzonder gerechtshof. Hij was de geestelijke vader van de Anti-revolutionaire Jongerenactie en wekelijks radio-commentator. Hij doceerde aan de Rijksuniversiteit van Leiden, aan de Vrije Universiteit te Amsterdam en aan de Koninklijke Militaire Academie te Breda. Hij was lid van de Tweede Kamer en voorzitter van de Radoraad.

Zo heeft ook Scholten in zijn leven veel gedaan. Maar bij het terugdenken aan een overledene, is men onwillekeurig geneigd minder te letten op wat hij gedaan heeft dan op wie hij geweest is. Zeker bij iemand als Scholten. Wat vooral boeide, was zijn persoonlijkheid. En daarin met name — boeiende persoonlijkheden hebben dat vaak — de ogenschijnlijke tegenstrijdigheden. Zo had hij de mentaliteit van een heer, maar weinigen examineerden zo amicaal als hij. Zijn politieke opvattingen waren tamelijk straf, maar er viel bijzonder goed met hem samen te werken. Hij kon streng en verontwaardigd zijn, maar dat loste spoedig op in mildheid en humor. Hij leefde uit een diepgeworteld geloof in dingen, die andersdenkenden absurd voorkomen, maar maakte tegelijkertijd indruk door een nuchtere kijk en zakelijkheid. Zeven jaar geleden was hij ernstig verontrust over de gang van zaken in zijn partij, maar gaarne bleef hij studenten uitnodigen in zijn huis, ook al deelden die deze verontrusting allerminst. In de omgang was hij altijd opgewekt, monter en onderhoudend, zelfs nadat zijn vrouw was gestorven, hetgeen hem toch eigenlijk tot een andere man had gemaakt.

Vorig jaar werd Scholten zeventig. Hij wachtte met naar de dokter te gaan, totdat hij in mei zijn laatste gewone college had gegeven. Even als Schlichting is het hem niet vergund geweest zijn afscheidscollège te houden.

G. Kuypers

KENTERING IN DE NEDERLANDSE POLITIEK¹

door A. Lijphart

In dit artikel wil ik proberen de huidige kentering in de Nederlandse politiek op grond van algemeen bekend feitenmateriaal te interpreteren vanuit het theoretische kader, dat deels expliciet deels impliciet in het tweede gedeelte van mijn boek *Verzuiling, pacificatie en kentering in de Nederlandse politiek* voorkomt,² en dat ik verder heb ontwikkeld in een paper voor het Brusselse congres van de International Political Science Association in 1967.³ Het doel dat me hierbij voor ogen staat is om het kenteringsproces zoveel mogelijk te verduidelijken en te verklaren, d.w.z. om na te gaan of er enig *patroon* te vinden is in de veelheid van ogenschijnlijk vaak chaotische en tegenstrijdige symptomen. Ook wil ik proberen althans enigszins te ontwaren hoe de ontwikkeling(en) verder zullen verlopen. Dat betekent natuurlijk, dat ik speculerend te werk wil gaan, en dat mijn opmerkingen dikwijls moeilijk bewijsbaar zullen zijn en ongetwijfeld ook aanvechtbaar. In ieder geval hoop ik hiermee een bijdrage te leveren aan het politieke debat, dat nu al enkele jaren in ons land aan de gang is.

De voornaamste eigenschappen van het Nederlandse systeem in de halve eeuw pacificatie-politiek van ongeveer 1917 tot 1967 waren: (1) Een sterke verdeeldheid (verzuildheid) aan de basis, die volgens de theorie van het pluralisme tot politieke onstabieleit had moeten leiden. (2) Het gevaar van onstabieleit werd echter afgewend door het tweede kenmerk van een pacificatie-democratie: overkoepelende samenwerking tussen de leiders van de verzuilde bevolkingsgroepen. (3) Dit hele stelsel van verzuildheid aan de basis en politiek beleid door een kartel van elites werd geschraagd door een grote mate van politieke passiviteit van de massa—passiviteit, onverschilligheid, en ook trouw aan en eerbied voor de leiders in eigen kring.

In de laatste jaren hebben zich een groot aantal afwijkingen van dit model geopenbaard: de opheffing van de verbodsbepalingen in het Bischoppelijk Mandement van 1954 en vele andere blijken van een aanzienlijke verzwakking van de oude schotjesgeest; de massale onlusten in Amsterdam in 1966; de snelle opkomst van nieuwe partijen, Democra-

¹ Dit artikel is de enigszins gewijzigde tekst van een inleiding gehouden voor de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek op 1 februari 1969.

² A. Lijphart, *Verzuiling, pacificatie en kentering in de Nederlandse politiek* (Amsterdam, De Bussy, 1968), blz. 179—219.

³ Dit stuk is later als artikel gepubliceerd: Lijphart, 'Typologies of Democratic Systems', *Comparative Political Studies*, I, 1 (april 1968), blz. 3—44. Vgl. Lijphart, 'Consociational Democracy', *World Politics*, XXI, 2 (januari 1969), blz. 207—225.